

ТУВЕ ЯНСОН НЕПОЗНАТ ГРАД

Превод от шведски: Анелия Петрунова, 2012

chitanka.info

Внукът ми и съпругата му отдавна говореха, че трябва да им отида на гости. „Дядо, трябва да се махнете от студа и тъмнината — казваха, — и то възможно най-скоро.“ Сигурно имаха предвид „преди да е станало прекалено късно“.

Не обичам кой знае колко да пътувам, но като че ли беше най-добре да приема любезността им и да отметна това гостуване, да не говорим, че искаха да ми покажат дъщерята, която им се беше родила преди някой и друг месец... Не, май преди някоя и друга година. Обясниха, че дългият полет бил прекалено натоварващ за мен — щял съм да имам междинно кацане, да преспя в удобен хотел и да продължа на следващия ден. Ненужно. Но ги оставих да уредят всичко.

Вече се беше стъмнило, когато самолетът се приземи на междинното летище.

Там забелязах, че съм си забравил шапката и се опитах да се върна, но не ме пуснаха през паспортната проверка. Краката ме боляха, прекалено дълго бях седял неподвижно. Нарисувах шапка върху билета си, но не ме разбраха, само ми дадоха знак да продължа към следващото гише, където си подадох документите — всички документи, които бях получил от старателния си син. Между другото, повечето вече бяха проверени и подпечатани, но ги показах закуп за всеки случай, бях объркан от тази работа с шапката, а и ненавиждам пътуването със самолет. Постепенно разбрах, че искат да разберат колко пари нося, извадих портфейла и ги оставих сами да ги преброят, една част намерих по джобовете си. Всичко това отне ужасно много време, почти всички останали пътници си бяха отишли и се боях да не изпусна автобуса към центъра на града. Насочиха ме към друго гише, през което очевидно вече бях минал, бях нервен, може би изглеждах нетърпелив, както и да е, отведоха ме до една маса и преровиха куфара ми. Не можех да им обясня, че нервността ми е свързана само с изчезналата шапка и страха да не изпусна автобуса. А също и с непреодолимото ми отвращение от пътуването със самолет — е, да, това вече го споменах.

Накрая нарисовах още една шапка, много шапки, посочих главата си и се опитах да се поусмихна. Повикаха някакъв възрастен човек, който изглеждаше много спокоен; той погледна мен и рисунките ми и каза нещо, което можеше да бъде: „Не разбирате ли, този

господин си е изгубил шапката“. — При всички положения веднага усетих, че съм бил разбран и ни най-малко не се учудих, когато ме насочиха към следващото гише, където имаше една стаичка, пълна с шапки, ръкавици, чадъри и други подобни неща. Извадих рисунката си и за да направя всичко по-ясно, оцветих шапката в черно. Вече всички пътници се бяха разотишли и започваха да гасят осветлението в залата, прибираха количките за багаж и разбрах, че искат да се отърват от мен. Посочих една шапка на горния рафт и тропнах с бастуна по пода. Когато я взех, видях, че не беше моята, но бях толкова изтощен, че си я сложих на главата и подписах един формуляр — естествено, нацелих грешен ред и трябваше да ми дадат нов екземпляр.

Най-накрая излязох на улицата, беше празна. Неопределената пустота, която обикновено обгражда летищата, се простираше във всички посоки около мен. Нощта беше студена и мъглива. Когато се вслушах и чух града в далечината, останах с впечатление за абсолютна нереалност. Но си казах: „Това изобщо не е обезпокоително, а е чисто и просто нещо, което може да се нарече извънредна ситуация и тя няма никога да се повтори. Трябва да се успокоиш. Изчакай“. Известно време обмислях да се върна и да помоля някой да повика такси — думата „такси“ сигурно звучи кажи-речи еднакво на всички езици, а и можех да нарисувам малка количка. Но хич не ми се връщаше в тъмната зала на летището. Може би последният самолет бе отлетял и нямаше други пристигащи; какво ли знаех аз за техните невъобразими... Ами за техните аероплани, както се наричаха в младостта ми! Краката ме боляха и бях доста ядосан. Улицата ми се стори безкрайна, с дълги, тъмни разстояния между уличните лампи. Спомних си, че трябва да пестят електричеството.

И зачаках. Отново започнах да се измъчвам от влошаването на паметта си. Има едно фатално прозрение, което често ме връхлита точно когато съм принуден да чакам и няма как да не се усетя... Разказвам едни и същи неща по няколко пъти на един и същи човек и сетне се усещам, винаги с чувство на срам. Губят ми се думи, както и шапки, лица и имена.

Докато стоях и чаках такси, у мен постепенно се надигна една ужасяваща, отначало отпъждана, а после все по-близка и близка увереност и накрая трябваше да призная неприятната истина: бях забравил името на хотела. Беше се изпарило, напълно. Извадих си

всички документи и ги прегледах — нищо. Разстлах ги върху куфара под уличната лампа и коленичих, за да не изпусна и най-малката записка, прерових още веднъж джобовете си — нищо. Но моят старателен внук със сигурност ми беше пратил някакво потвърждение, че хотелът е платен: къде беше то, на летището, в самолета? Не. Трябваше да си спомня. Но колкото повече си блъсках главата да се сетя за името на хотела, толкова повече се изпразваше умът ми. А знаех, че в този град е невъзможно да намериш стая, ако не е резервирана отрано.

Сега пък се изплаших от мисълта да се кача на такси. Започнах да се потя, свалих си шапката, която, между другото, ми беше малка и ми стягаше. И тогава, в бледата светлина на уличната лампа, както си стоях с чуждата шапка в ръце, забелязах, че от вътрешната ѝ страна има етикет, на който собственикът е написал името си. Сложих си очилата и да, без съмнение: име и адрес бяха. Поне някаква утеха, нещо, за което да се хвана. Конкретно съобщение. Опитах се да се отърся от умората. Когато се изморя, всичко ми убягва. А аз искам да бъда съсредоточен, съзнателен, способен да вземам решения, да не допускам да изостана и да се изгубя. Да не се повтарям. Хората веднага забелязват, стават учтиви, неловко съчувстващи. Почти мигновено разбирам, че съм се повторил, ала уви, когато е лекичко късно... но това вече го казах.

И таксито дойде — от края на дългата улица, все по-наблизо, с мъждукащи фарове, пристигна, спря пред мен. Показах на шофьора адреса от вътрешността на шапката — какво по-естествено? Без дума да каже, той потегли към града, а аз дадох почивка на мислите си. Пътят беше дълъг, сградите около нас — тъмни, а мъглата — все по-гъста. Когато колата спря, извадих портфейла си, шофьорът седеше неподвижно, с изключен апарат. Накрая каза: „Долари“. Започнах да подавам банкнотите една по една и беше невъзможно да предвидя кога ще реши, че стигат — просто вдигаше рамене и гледаше право напред. Уверявам ви, че когато най-накрая излязох от колата с куфара си, бях напълно изтощен и направо ми беше дошло до гуша от цялото пътуване. Сградата пред мен изглеждаше много стара, направо средновековна. Площадът бе съвсем празен.

Посегнах към входната врата и чак когато се отвори, ми хрумна, че съм извадил късмет — със същата вероятност можеше да е

заклучена. Стълбища и високи коридори, номера на вратите, но никакви имена. Сложих си най-силните очила, онези, които използвам за марките, и прочетох написаното в шапката. Колко успокоително, че има хора, които си правят труда старателно да отбележат с печатни букви целия си дълъг адрес. Номер дванайсет значи. Почуках и вратата веднага се отвори.

Някак си бях представял възрастен господин, тоест някой, за когото може да се предположи, че ще си забрави шапката, но мъжът се оказа съвсем млад, висок и як, с буйна, лъскава черна коса. Естествено, трябваше да науча поне няколко израза — „добър вечер“, „извинете“, „за съжаление не говоря езика ви“... но при дадените обстоятелства само му протегнах шапката и казах *sorry*^[1]. Той се поколеба и сигурно помисли, че трябва да сложи нещо вътре, та аз бързо я обърнах с изпъкналата част нагоре и отново казах *sorry*.

Той се поусмихна и попита:

— Can I help you?^[2]

Облекчението ми беше огромно.

— Това е вашата шапка, нали така? — рекох. — Ужасно съжалявам, взех я напълно погрешка... Вижте, това са правилните име и адрес, нали?

Той погледна и отвърна:

— Колко странно. Тази шапка е на братовчед ми, той живееше тук преди половин година. Къде я намерихте?

— В самолета.

— Разбира се. Понякога му се налага да пътува със самолет. Държавен служител. Влезте, днес е много студено. Колко любезно от ваша страна да си направите труда толкова късно вечерта.

Стаята беше малка; на светлината от самотна настолна лампа останах с общо впечатление за уютна неразбория — книги, вестници, купища хартия навсякъде. Беше доста хладно.

Той попита откъде съм, дали познавам града... Аха, така значи, само минавам оттук. Рядко се случвало пътуващите да останат. Ако нямат работа, естествено. Бих ли желал чаша чай?

Наблюдавах го, докато вземаше чайника от камината и вадеше чаши; всичките му движения бяха много спокойни, понякога вдигаше поглед към мен и се усмихваше леко. Много успокояващо ми подежда да седя при него, да пия чай и без тревога да чакам в главата

ми да изникне името на хотела. Бях ужасно изморен. След първоначалните учтиви въпроси той отново замлъкна, но мълчанието му беше приятно.

Изразих удивлението си от броя книги наоколо. Не е ли доста трудно в днешно време да намериш точно онези, които искаш?

— Да. Много е трудно. Хората следят всичко, което излиза, а когато се появи, някак разбират, надушват го. И отиват и се редят на опашка. Аз съм доста горд с библиотеката си.

— Пишете може би?

— Не. Само статии, в известен смисъл.

— А от какви книги се интересувате?

Той отново се усмихна леко и отговори:

— Всякакви.

Споменах, че и аз, съвсем скромно, имам няколко публикации във връзка с, как да ги наречем, съпътстващите старостта промени, и попитах да му изпратя ли бройки.

— Много ще се радвам. Току-виж ги получа. На пощата невинаги може да се разчита.

Трябваше вече да си вървя, беше ужасно късно. Куфарът ми чакаше до вратата. Такси, естествено. Не видях телефон. Той улови шарещия ми из стаята поглед и каза:

— Не, нямам телефон. Но мога да изляза и да се опитам да спра такси, не е толкова трудно, стига само да почакате малко.

Изправи се. Когато стигна до вратата, извиках:

— Момент... Ужасно съжалявам, наистина ми е неловко. — В срама си се опитах да се пошегувам, рекох: — Като споменахме съпътстващите старостта промени... аз съм жив пример за човек, забравил в кой хотел си е запазил стая.

Домакинът ми нито се разсмя, нито се опита да каже нещо любезно за замазване, просто се замисли и установи, че тъй като е невъзможно да се намери хотелска стая в града, ще е най-добре да пренощувам при него. Стори ми се ненужно да подхвана традиционните възражения, а той вече обясняваше, че понякога при него се случвало да нощуват по петима-шестима души. Извади един спален чувал и обеща да ме събуди за полета. Каза, че ще спя в неговото легло и аз приех.

Когато на вратата се почука, слава Богу, още не бях започнал да се събличам. Беше млада, тъмнокоса жена, която ме погледна без видим интерес, мина покрай него, отиде до прозореца, дръпна предпазливо пердето настрани и погледна навън. Двамата заговориха помежду си, много бързо. Въпреки че не разбирах, ми стана ясно, че нещо сериозно се е случило. Сега той започна да снове напред-назад из стаята: издърпваше чекмеджета, вадеше документи, преглеждаше ги надве-натри и ги пъхаше в една торбичка, явно бързаше, но движенията му бяха премерени както по-рано. Накрая се обърна към мен и каза:

— За съжаление трябва да тръгвам. Но вие си спете спокойно, приятелката ми ще ви събуди навреме. Не забравяйте вашите публикации, много бих се радвал да ги получа.

Аз само кимнах, не исках да го бавя. Когато излязоха, наострих уши: слязоха по стълбите, вратата се затръшна. Продължих да се ослушвам — вече сигурно бяха прекосили площада и вървяха по улиците. Легнах на леглото, но не можех да заспя.

Сигурно половин час по-късно на вратата се потропа, отвън някой извика нещо непонятно, та станах и отворих. Сега бях толкова изморен, че видях само няколко униформени, цялата стая беше пълна с тях. Поискаха да покажа паспорта си, билетите; изсипаха всичко, което можеше да се изсипе от чекмеджета и шкафове, а аз през цялото време си мислех: „Спасил се е, приятелят ми се е спасил“.

На сутринта младата жена дойде и ме събуди. Беше с такси и ме изпрати до летището. Мисля, че попречи на шофьора да настоява за долари, във всеки случай нещо се сопна. Аз дори не се бях научил как да благодаря, но тя сигурно въпреки всичко разбра.

Както споменах, често се повтарям, но тази случка не съм я разказвал на никого. Струва ми се.

---

[1] Извинете (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Какво обичате? Мога ли да ви помогна? (англ.). — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.